

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Ігнатова Анастасія Сергіївна

МОВНІ ПРАВА У СУДОЧИНСТВІ: РОЛЬ РЕЄСТРУ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ
НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН. 173

Козирь Дмитро Валерійович

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ЯКИМ МАЄ БУТИ МАЙБУТНЄ? 177

Бугаєнко Каріна Вікторівна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЖИТТЕВОГО ЦИКЛУ КОНСТИТУЦІЇ АРАБСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ЄГИПЕТ .. 181

Матковський Микита Сергійович

ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ПІСЛЯ ВІЙНИ: КОНСТИТУЦІЙНІ
ВИКЛИКИ 183

Ваньчак Марта Володимирівна

«ГАЛЮЦИНАЦІЇ» ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ЗАГРОЗА КОНСТИТУЦІЙНИМ ПРИНЦИПАМ
СУДОЧИНСТВА 185

Шлентов Юрій Сергійович

ПРАВО НА ДОСТАТНІЙ ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ У РІШЕННЯХ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ
УКРАЇНИ 188

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ХХІ СТОЛІТТІ

Бехруз Хашматулла

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ 191

Аракелян Мінас Рамзесович

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ. 193

Белогубова Оксана Олександрівна

ЕНЕРГЕТИЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС: МІЖНАРОДНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР. 196

Грушко Мальвіна Валеріївна

ЮРИСДИКЦІЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЩОДО ЗЛОЧИНУ ГЕНОЦИДУ:
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПОЛІТИЧНІ ОБМЕЖЕННЯ. 198

Vladyslav Dronov

MEDIA AS A TOOL FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS. 201

Каненберг-Сандул Оксана Костянтинівна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ В
ДІЯЛЬНОСТІ УВКБ ООН 205

Мануйлова Катерина Вікторівна

ПРАВА ЛЮДИНИ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВИКЛИКИ ДЛЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ. 207

Форманюк Вікторія Василівна

МЕРЕЖА АГЕНТСТВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ
КООРДИНАЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ АГЕНТСТВ ЄС. 210

Цибульська Ольга Юріївна

ПРОЦЕДУРА «EXEQUATUR» В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ 213

Ярмакі Володимир Христофорович

БАЛАНС МІЖ БЕЗПЕКОЮ ТА ПРИВАТНІСТЮ: ЦИФРОВИЙ КОНТРОЛЬ У ВОЄННИЙ ЧАС
КРИЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ 216

Бірюков Руслан Миколайович

БОРІТБА З КІБЕРЗАГРОЗАМИ ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО
ПОЛІЩЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ 219

Войтович Павло Петрович

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВА ЛЮДИНИ: ПІД ЗАГРОЗОЮ? 222

3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004р. №1618-IV: станом на 09.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n9346> (дата звернення: 31.03.2026).

4. Потанова КЦС ВС від 10.09.2025 р. по справі 523/10192/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130343786> (дата звернення: 31.03.2026).

Ключові слова: міжнародне приватне право, рішення іноземного суду, екзекватура, міжнародний договір, принцип взаємності.

Key words: international private law, foreign court judgments, exequatur, international treaties, the principle of reciprocity.

Ярмакі Володимир Христович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент*

БАЛАНС МІЖ БЕЗПЕКОЮ ТА ПРИВАТНІСТЮ: ЦИФРОВИЙ КОНТРОЛЬ У ВОЄННИЙ ЧАС КРИЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ

У сучасну епоху цифрових технологій питання балансу між забезпеченням національної безпеки та захистом прав людини, зокрема права на приватність, стає критично важливим у контексті збройних конфліктів. Це зумовлено тим, що цифрові засоби збору, обробки й аналізу інформації значно розширили можливість державного контролю, одночасно підвищивши ризики для фундаментального права кожної людини на приватність. Право на приватність і захист персональних даних є невід'ємною частиною міжнародних стандартів прав людини: вже резолюції Ради ООН з прав людини підкреслюють занепокоєння щодо ризиків для неприкосновенності приватного життя, що постають із державних заходів із моніторингу та цифрового слідкування і безпосередньо впливають на інші права людини, наприклад свободу вираження поглядів та свободу асоціацій [1, с. 155].

Міжнародно-правове поле закріплює обов'язки держав забезпечувати захист приватності. Так, у міжнародному праві прав людини містяться норми, що забороняють довільне втручання в особисте життя: відповідні положення закріплені у Всесвітній декларації прав людини 1948 р. та Міжнародному пакті про громадянські й політичні права (ICCPR) 1966 р. У європейській системі захисту прав людини право на приватність закріплено в статті 8 Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ) як право на повагу до приватного й сімейного життя, ефективно застосоване Європейським судом з прав людини (ЄСПЛ) у численних рішеннях [2, 3, 4 тощо].

Особливу увагу у війні мають питання обмежень прав людини. У період воєнного стану держави можуть заявляти про наявність «легітимної мети» – на-

приклад, захист національної безпеки або життя громадян – для обґрунтування втручань у приватність. Проте міжнародні принципи, включно з принципами, викладеними в «Міжнародних принципах застосування прав людини до моніторингу комунікацій», вимагають, щоб такі втручання були необхідними, пропорційними, а їх обсяг та обмеження були чітко визначені в законі та супроводжувалися ефективними гарантіями проти зловживань [5, с. 96]. Практика міжнародних органів захисту прав людини демонструє, що масовий цифровий моніторинг без належного правового контролю може становити порушення права на повагу до приватного життя. У рішенні Великої палати Європейського суду з прав людини у справі *Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom* Суд визнав, що системи масового перехоплення комунікацій є сумісними зі статтею 8 ЄКПЛ лише за умови існування чіткої правової бази, ефективного незалежного нагляду та достатніх процесуальних гарантій проти свавільного втручання держави у приватне життя [2].

За умов збройного конфлікту технології масового цифрового нагляду та біометричного контролю стають інструментами не лише безпеки, а й потенційного впливу на основні свободи. Масовий збір даних може включати розширені можливості щодо перехоплення, збереження й аналізу даних про пересування, комунікації та поведінку осіб. Такий збір даних може призвести до створення великих баз даних, що впливають на фундаментальні права та свободи та піддають суб'єктів ризику безконтрольного й непрозорого втручання, що суперечить призначенню права на приватність як складової людської гідності.

Біометричні технології, зокрема розпізнавання облич, відбитків пальців або інших фізіологічних ознак, набувають поширення в контексті контролю доступу, ідентифікації осіб на кордонах чи в зоні бойових дій, а також у застосунках безпеки. Незважаючи на їх ефективність для певних операцій, вони створюють значні загрози для приватності, оскільки дані такого типу є високочутливими і можуть бути використані для постійного спостереження й профілювання без чітких правових гарантій та прозорості. Це посилює необхідність визначення чітких міжнародно-правових стандартів щодо застосування біометричних технологій, враховуючи їх вплив на інші права людини, такі як свобода вираження думок і свобода асоціацій [6, с. 529].

Практика міжнародних органів захисту прав людини демонструє, що масовий цифровий моніторинг без належного правового контролю може становити порушення прав людини. У справі *Szabó and Vissy v. Hungary* ЄСПЛ підкреслив, що навіть у сфері національної безпеки держави не можуть надавати органам влади необмежені дискреційні повноваження щодо таємного спостереження, а втручання в приватне життя повинно супроводжуватися ефективним судовим і парламентським контролем [3].

Для забезпечення балансу між безпекою й приватністю необхідно враховувати ключові принципи міжнародного права прав людини: законність, легітимна мета, необхідність і пропорційність, а також ефективні механізми право-

вого контролю й незалежного нагляду. Вони мають бути вбудовані в нормативно-правову базу моніторингу й цифрового контролю, навіть у стані війни, щоб зменшити ризики зловживань і суспільної недовіри.

У світлі цього важливо, щоб держави дотримувалися міжнародних стандартів і механізмів прав людини, створюючи законодавчі та процедурні рамки для контролю за застосуванням цифрових технологій у сфері безпеки. Це забезпечить прозорість, пропорційність і доступ до ефективних засобів юридичного захисту та підтвердить відданість держав принципам невід'ємності прав людини навіть у екстремальних умовах.

Список використаних джерел:

1. Цветкова Ю. В. Реалізація права в цифровій та інформаційній державі: виклики і перспективи для України в умовах надзвичайного правового режиму та євроінтеграції. *Альманах права*. 2025. Вип. 16. С. 155-161.

2. Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom : Judgment of the Grand Chamber of the European Court of Human Rights, 25 May 2021, Applications nos. 58170/13, 62322/14, 24960/15. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:\[%22001-186048%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:[%22001-186048%22]) (дата звернення: 30.03.2026).

3. Szabó and Vissy v. Hungary : Judgment of the European Court of Human Rights, 12 January 2016, Application no. 37138/14. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:\[%22001-160020%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:[%22001-160020%22]) (дата звернення: 30.03.2026)

4. Weber and Saravia v. Germany : Decision of the European Court of Human Rights, 29 June 2006, Application no. 54934/00. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:\[%22001-76586%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:[%22001-76586%22]) (дата звернення: 30.03.2026)

5. Маркович Х. М. Права і свободи людини в умовах воєнного стану: фокус пріоритетів. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. №. 4. С. 95-99.

6. Копанчук В. та ін. Біометричні системи ідентифікації як інструмент державного управління для забезпечення внутрішньої безпеки. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 9 (19). С. 527-539.

Ключові слова: міжнародне право, права людини, право на приватність, національна безпека, масовий цифровий нагляд, біометричні дані, збройний конфлікт, міжнародне право прав людини, принцип пропорційності, Європейський суд з прав людини.

Key words: international law, human rights, the right to privacy, national security, mass digital surveillance, biometric data, armed conflict, international human rights law, principle of proportionality, European Court of Human Rights.